

Atif Kujundžić, književnik

FOTOGRAFIJE OKUPLJAJU I ČUVAJU SOPSTVO

Povodom izložbe kolor fotografija Murata Jašarevića u Srebreniku.

Virtualnost vremena i svijeta otima nam pogled i misao, uzima danak, uzima nas. A mi, sazdani od svega što jeste nasuprot kovitlacu virtualnog - živimo bez predaha i teško dolazimo sebi u jutru nakon noći u kojoj smo snili opet isti san. A u tom snu, slike koje nas bitno čine kao vrijeme koje je prošlo i kojemu se u ovom času gubi trag u dubini i čežnji našega sna. Nije lahko u kaleidoskopski zavrćenom i reflektiranom šarenilu virtualnih odraza uočiti i prepoznati sopstveni lik, želju i put. Jer, nije riječ o uređenom albumu fotografija, riječ je o sunovratu pronalaženja i prolaženja svega čemu smo se tako dugo i odano davali. Zato, kod fotografa Murata Jašarevića kao prvo uočavamo: za njega je fotografija okupljanje i čuvanje sopstva.

A onda, onda u tom susretu s fotografijama Murata Jašarevića, profesionalnog fotografa, uočavamo i da mu je kreativna fotografija osnovni životni i djelatni znak. I u duši i u očima fotografija mu je početak bistrenja slike i smisla uopće. Jašarević, dakle, nije pretenciozan, on je samo čovjek koji je shvatio u kojoj mjeri ovo vrijeme pripada slici i optici. Naime, vizuelizacija pojavnog učinila nas je bićima koja misle i osjećaju kroz slike, u čijoj svijesti dominiraju kategorije optičkog poimanja i djelanja.

Murat Jašarević je čovjek koji dugo nosi i živi svoj inventivno-kreativni san. Otac Jusuf, bio je strastveni fotograf amater. A majstor Hazim Hadžiemrić, bio je odan fotografskom zanatu kao nasušnom hljebu i od mladog Jašarevića tražio je isti odnos. Tako se, u nivou očeve ljubavi prema fotografiji i već porodične kulture fotografskog registriranja likova i događaja a u produžetku i izučavanja fotografskog zanata - artikulira ličnost i sopstveni odnos prema fotografiji kao mogućnosti ispoljavanja kreativnog sopstva Murata Jašarevića.

Murat Jašarević je u dugom nizu godina osebujnošću svoje svestrane, plemenite, studiozne, intuitivne, senzibilne... ličnosti - davao sve što se može dati crno-bijeloj kreativnoj fotografiji. Činio je to uvijek s puno stvarnog smisla i uvjerenja, nesebično do samopožrtvovanja odan toj mogućnosti. Tako je odnjegovan karakterističan i rafiniran smisao fotografske pojave imenom Murat Jašarević. Tako je nastala crno-bijela fotografija koja u dosta dugom vremenu nosi njegovu signaturu. To je onaj vid, uslovno - skromne mogućnosti u rasponu između bijele - kao odsustva bilo koje boje do punog tona crne. Rafinman Jašarevićeve nadarene ličnosti ličnosti i odano koristio je predano tu mogućnost kao jedinu koja mu je data i ostavljena. Lijepo obavješten o zakonima klasičnih umjetnosti i biću estetskog, u dobrom broju godina i u prostoru bosanskohercegovačke umjetničke fotografije, Murat Jašarević funkcioniše kao neprijeporan kriterijum uspješnog bavljenja. Valja reći, u tom prostoru dosegao je i sam vrh uspjeha.

Jašarevićeve crno-bijele fotografije su u svakom pogledu sadržajno, tehničko i estetsko savršenstvo. Mirne i jasne ostvarene u bogatom rasponu tonova od bijele kao samoga svjetla do punog tona crne boje ili odsustva svjetla uopće. Kompoziciono i tehnički bespriekorne. Semantički i simbolički nedvosmislene. Estetski djelatne do pokretačkog i tragalačkog.

U ovom trenutku, Murat Jašarević se opredijelio za obiman ciklus kolor fotografija. I to je ono što sve poznato o Muratu Jašareviću dovodi u drugačiji kontekst. Mogućnosti boje/kolora, javljaju se kao opako sredstvo razlaganja i rastakanja, ili barem nagrizanja jednog uistinu izgrađenog sistema vrijednosti i kriterijuma s kojima je Jašarević u dugom vremenu bio poznat i priznat fotograf. Nakon svega što je uspješno napravio Jašarević se našao u svijetu koji agresivno nasrće na njegov objektiv i to ne sadržajem, već sredstvom: bojom.

Za razliku od crno-bijele kolor fotografija uistinu sasvim je drugačija mogućnost i kao kreativna postvaruje se u sasvim drugačijem fotografskom iskušenju/iskustvu. U stvari, kolor je konglomerat različitih energetskih valnih projekcija kojima nikakva recepcija ne može u potpunosti ovladati, ali kojoj ovjekovječivanje na fotografiji može ostaviti više vremena za postavljanje pitanja i traženje odgovora. Nema sumnje, kolor fotografija je neusporedivo kompleksnija mogućnost hvatanja odraženog svjetla u traganju za sobom i svojom prilikom, za umjetničkim iskazom. Kreativno se tražeći u kolor fotografiji, fotograf je u prilici da za isto postignuće daje neuporedivo veći obol.

Murat Jašarević tom nijetu prilazi s nemalim iskustvom profesionalnog fotografa i dugogodišnjeg autorskog angažiranja u području kreativne crno-bijele fotografije. Objektivno, iz prostora profesionalnog fotografa i crno-bijelom mogućnošću usmjerenog kreativnog rada, Jašarević se odmjerenim odabirom motiva i fotografija suočio sa strašnim i razornim mogućnostima kolora. Uvjeren da može dosegnuti standard odlučio se suočiti i hrvati s moćnim izazovom svjetla i boje. Njegov profesionalni nerv je snažno istrajavao u opredjeljenju da ovlada pojedinostima prije nego se upusti u posezanje za složenijim izrazom.

Zato se u odabiru motiva Jašarević kreće u prostoru prepoznatljivog, lahko uporedivog i ocjenjivog, nedvosmisljenog, sa željom da fotografski postigne/dosegne iste vrijednosti do kojih drži kad radi crno-bijelu profesionalnu i kreativnu fotografiju. On želi biti jasan i neupitan u svakom koraku, mada kao čovjek okrenut umjetnosti nije od ljudi koji očekuju da uvijek i u svemu budu shvaćeni. On zna da bavljenje ovim poslom podrazumijeva rizik u ishodu i ne garantira uspjeh u svakom potezu i koraku. On bez žaljenja ulaže sve što je postigao, vjerujući da je to samo залог koji će omogućiti da postigne i više.

Pohodeći školu smrti koju nameće kolor, Jašarević u prvi mah odabire tehnički zahtjevne motive, portrete od pojedinačnog do grupnih, folklor, manifestacije, zanate. Uspijeva fotografirati upravo ono što želi i na fotografiji upravo to kao centralni motiv učiniti dominantom. Ta okolnost fotografije čini usredištenim, usidrenim u namjeri, mirnim u ishodu. Uspijeva napraviti profesionalno i tehnički bespriekorne fotografije, poželjne u svakom pogledu, posebno za nivo komercijalne i turističke ponude, kao ilustraciju koju bi čuvao svaki arhiv na svijetu.

Iscrpljujući i savlađujući tu mogućnost i tu vrstu izazova, Jašarević se prirodno okreće zahtjevnijim mogućnostima kreativnog. Pojavljuju se fotografije čudesne dubinske oštine (Pred polazak, Zimska idila, Plivino jezero, Na Dunavu, Konj na mjeseci...) koje nedvosmisleno svjedoče o tome da Murat Jašarević fotografira i na fotografijama postiže upravo ono što želi, a ne ono što mu se nametnulo ili tek: uletjelo u objektiv. Pomenute i brojne druge fotografije ostvarene su u očito vrlo složenim okolnostima, najrazličitijim dijelovima dana i noći, karakterističnim vrijednostima svjetlosti koje nose i čuvaju specifičnu atmosferu kao nadgradnju koja je eventualno i bila osnovni pokretač odabira i realizacije. Ta okolnost Jašarevića izdvaja kao fotografa s istinskim umjetničkim zahtjevima prema sopstvenom radu i uratku.

Prelazeći na istraživanje makro-objektivom i pronicući u druge planove vodenog svijeta i tmice, Murat Jašarević poetički nadgrađuje i fotografiju i svoju fotografsku pojavu. Potvrđuje se kao pažljiv i zahtjevan promatrač, kao strog selektor motiva i napravljenih fotografija, kao profesionalac koji tehnički besprijekorno realizira svoje zamisli imajući na umu višeznačnost sadržaja i priliku za artikuliranje estetskog nivoa.

Posebno vrijednu grupu Jašarevićevih fotografija čine pejzaži čiji su motivi birani na širem prostoru: Vlašić, Hutovo Blato, Komar, Plivino jezero i vodopad, Plitvice, vojvođanski salaši, Dunav i kanali, Lovćen, te prizori iz seoskog života. U svakom pojedinačnom slučaju Jašarević sjajno uspijeva ostvariti fotografiju lege artis - po pravilima vještine klasične umjetnosti uz primjenu zlatnog presjeka - odnosa površina gledano i po više osnova na istoj fotografiji, uz čuvanje simetrije kao osnove rasporeda fotografiranog sadržaja, biranje trenutka osvjetljenja do dobijanja lirskih i idiličnih vrijednosti života i slike.

Na ovim fotografijama sve je veoma pažljivo ugrađeno i svako sagledavanje ima odgovor na sve poticaje i pitanja: opći plan i konkretan sadržaj, kolorističke vrijednosti i ukupan ishod bavljenja. To su fotografije na kojima jasno razaznajemo visoko profesionalno umijeće koje odgovara jednako visokim umjetničkim zahtjevima fotografa, njegovu ljudsku zrelost, umjetničku i poetičku izgrađenost, ali i nevjerovatnu lirsku sposobnost transpozicije pogleda u krajolik do fotografije ispred koje smo stali.

U potrazi za interesantnim poticajima Murat Jašarević ne miruje. On pravi seriju zanimljivih portreta ženskih lica, koji slijedeći žensku ljepotu uvažavaju okolnosti u kojima su napravljeni, pa zlatokosa ljepotica u plavoj bluzi blista na plavoj pozadini, strastvene poluotvorene usne i smeđe oči žare se unutarnjom vatrom na oblom licu koje izranja iz tmice, mlada i lijepa žena u gradskoj muslimanskoj nošnji kao da je cijeloga svoga vijeka tražila nepregledno polje rascvjetalih maslačaka, dvije lijepe mlade žene u narodnoj nošnji zapremaju skoro cijelu površinu fotografije, jer njihove bijele haljine od markizeta, tkanice/pregače, pojasevi, vezene kragne i jeleci, nasmijana lica i bogati tepeluci - dijele površinu slike upravo prema ukusu i umjetničkim zahtjevima Murata Jašarevića. Kosac u prvom planu, na sebi ima taman toliko odjeće boje neba, da se na fotografiji do svršenstva realizira zlatni presjek u osnovnom odnosu podjele obojenih površina. Itd.

Jašarević je posebno zahtjevan prema fotografiranju arhitekture. Ove fotografije odražavaju svu tehničku izgrađenost i neumoljivost fotografa. Iznimno je zanimljiv dijagonalni plan Staroga mosta i zida na prilaznom putu. Stilizirana masivna ulazna Vrata s polukružnim stepeništem ispred. Stambena zgrada Lamela u predvečerju i času kad se suton brzo pretvara u potpun mrak. Jutro u Zenici koje se odražava na površini rijeke dok oblaci plove kao ostrva sa užarenim rubovima a gradski okoliš još miruje u mraku. Za Murata Jašarevića ne postoje ograničenja koja ne može savršeno savladati svojim fotoaparatom.

Murat Jašarević je umjetnički fotograf koji nema praznoga hoda. To je iznimno teška i zamorna, ali sudeći prema njegovim rezultatima i uistinu zahvalna opcija koja akumulira fotografsku građu a fotografa disciplinira do virtuoznosti. Jašarević reagira u svakom času i pogledu u prostor i okruženje - fotografija je naprosto način na koji on gleda, misli i vidi svijet i sebe u svijetu. Očito, samo tako je i mogla nastati, čini nam se, posebno dragocjena grupa fotografija tematsko-motivski različitih fotografija ostvarenih najrazličitijim vrijednostima objektivna i ekspozicije koje se susreću u onim referentnim kategorijama tako privlačnim jer izjednačavaju mikro i makro planove i vrijednosti. To su fotografije koje upravo umjetničkom snagom relativiziraju čovjekovo prisustvo, njegove moći i njima suprotstavljenosti. Fotografije Kru-stru, Jesen, Kru-stru 2., Kru-stru 3. - izgledaju kao reprodukcije ulja na platnu, mokr šljunak voda, opalo lišće, vodeno bilje, odraz neba u vodi i na mokrim površinama nevjerovatno su obilje estetskih poticaja koje nudi priroda i voda u pokretu. Jašarević je otkrio pravi zlatni rudnik za svoje oči i fotografski objektiv, a dokazao neviđenu fleksibilnost fotografske optike i svoju izvanrednu umjetničku pronicljivost.

Ove fotografije imaju zanimljivu i stvarnu vezu s efektima koje čovjek sračunato proizvodi radi estetskog ugođaja i doživljaja. One su nedvosmislen amalgam cjelokupnog fotografskog iskustva ovoga čovjeka, ali i dokaz njegove iznimno odnjegovane kulture promatranja i sposobnosti doživljaja: makro-snimci unutrašnjosti cvijeta, tučka i prašnika, snimci vatrometa, nervatura lista, itd.

Ovaj pokušaj doživljaja i bilježenja utisaka o fotografijama i pojavi fotografa Murata Jašarevića, završavamo iznošenjem dominantnog dojma: neovisno o postignutom neupitnom kvalitetu i dosadašnjim uspjesima, a imajući u vidu njegovo ogromno iskustvo i uistinu oslobođen i široko zasnovan interes prema fotografskoj mogućnosti ispoljavanja, uvjereni smo da Jašarevićevo istinski kreativno vrijeme i postignuća tek dolaze, kao zrelost koja donosi najljepše plodove.